

♪♪♪

Dzień dobry,

nazywam Anna Magdalena Pabich i jestem architektem, a wy słuchacie podcastu Dźwięk Architektury,

audycji kierowanej do wszystkich zainteresowanych architekturą, otoczeniem, w którym żyjemy i tym jak żyjemy w danym miejscu,

wspólnie zastanowimy się, czym architektura była kiedyś, czym jest teraz, a też czym będzie.

♪♪♪

W związku z tym, że jest to pierwszy odcinek, a my się jeszcze nie znamy.. w telegraficznym skrócie opowiem wam o czym będzie mój podcast.

Nie będę poświęcała całego odcinka na wyjaśnienie skąd pomysł, kim jestem, jak się tutaj znalazłam.. ponieważ to wszystko wyjdzie w praniu, ale szybko odpowiem na pytanie: o czym będzie podcast?

Będę opowiadała wam o architekturze. Chociaż nie trudno się tego domyślić po nazwie podcastu, ale dla porządku chciałam to powiedzieć, aby nie było nieporozumień.

Tylko jak opowiadać o architekturze bez jej pokazywania? W sumie to sama nie wiem.. sama do końca nie wiem jak to wyjdzie, ale m.in. dlatego chcę spróbować. Mam nadzieję, że dzięki temu uda się nam wspólnie czegoś nowego nauczyć, wy rozszerzycie swoją wiedzę na temat architektury, a ja podszkolę się z opowiadania o niej..

Będę starała się opowiadać o architekturze w wielu kontekstach. Część tematów będzie czysto teoretyczna, takich jak dzisiejszy, ale przybliżę wam też tematy związane z historią architektury, w tym historią budynków i historii budowy miast. Zatem będę poruszała również tematy urbanistyczne. Kwestie miejskie to nie tylko place, przestrzeń, budynki, ale także różnego rodzaju społeczne aspekty, które przeplatają się ze sobą bardzo mocno, więc naturalne jest dla mnie to, że będę się do nich również odnosić.

Oprócz tego, część tematów chciałabym kierować do studentów albo świeżych absolwentów wydziałów architektury, którzy dopiero wkraczają na pole zawodowe i nie mają jeszcze ułożonej wiedzy na temat zawodu, ale chcą się rozwijać. Poruszę tematy związane z poszukiwaniem pierwszej pracy albo stażu, organizacji pracy przy projektach albo stawianiem czoła papierologii urzędowej.

Jednakże teraz jesteśmy na odcinku pierwszy, zatem.. postanowiłam potraktować go jako wprowadzenie i poświęcić na wyjaśnienie samego pojęcia "architektura".

Niestety definicji Architektury jest tyle, że nie uda się upchnąć ich w jednym odcinku, ponieważ trwałby on kilka godzin. Dlatego pomyślałam, że będzie lepiej dla was.. no i dla mnie, gdy podzielę ten temat na kilka części, aby informacje zgłębić i nie przytłaczać się za dużą ilością danych na jeden rzut. W ten sposób wpadłam na pomysł cyklu odcinków pt. „definicje”

Będę się w nim odnosiła do najbardziej znanych definicji.. do tych, które najlepiej opisują złożoność architektury i przybliżą nam zrozumienie tego pojęcia. Chodzi konkretnie o definicje pojęć takich jak: architektura, urbanistyka, przestrzeń albo np. plac miejski. Opiszę ich teoretyczne znaczenie znane od wieków. ale też przedstawię ich modyfikację na przestrzeni lat..



Lubię uporządkowanie w działaniu, więc zacznę chronologicznie - od pierwszych w historii opisów architektury. W latach 20-stych p.n.e. jeden ze starożytnych rzymskich architektów napisał cytując:

**„Architektura opiera się na trzech zasadach: trwałość, użyteczność i piękno”**

koniec cytatu ;)

Opis pochodzi z traktatu **„O architekturze ksiąg dziesięć”** autorstwa **Witruwiusza** i jest jedną z najczęściej cytowanych definicji architektury - można powiedzieć, że jest podstawą, od której warto zacząć.. w sumie jest podstawą, od której zaczyna się większość publikacji na temat teorii architektury.

Dzieło Witruwiusza jest traktowane jako pierwszy znany nam podręcznik architektury. W jego skład wchodzi 10 ksiąg, a każda może stanowić oddzielną całość:

- **I księga** poświęcona jest - zakresowi ówczesnie pojmowanej architektury oraz umiejętnościom i wiedzy architekta, a także planowaniu miast;
- **II księga** mówi o - materiałach budowlanych, ich właściwościach i zastosowaniu,
- w **księdze III i IV** autor pisze o - zasadach budowania świątyń,
- **V księga** opisuje - zasady projektowania budynków użyteczności publicznej, takich jak łaźnie, bazyliki, teatry,
- **księga VI** mówi o - budynkach prywatnym,
- **VII** o - projektowaniu wnętrz,
- **VIII** o - budownictwie związanym z wodą, o budowie wodociągów,
- **księga IX** to zbiór informacji o - geometrii, astronomii, itd
- **X księga** jest o - maszynach wojskowych, ale też o różnego rodzaju maszynach codziennego użytku.

To był krótki opis traktatu, potraktujmy to jako wprowadzenie o dziele, a teraz przejdźmy do dokładniejszego omówienia tego co autor miał na myśli.

...

Ale najpierw polecę wam coś co mnie zainspirowało przy przygotowywaniu tego odcinka - chodzi o bardzo ciekawy wstęp do wydania traktatu Witruwiusza, z którego ja korzystałam.

To wydane pochodzi z 1999, jest w przełożeniu Kazimierza Kumanieckiego. Wstęp do niego jest autorstwa Anny Sadurskiej. Jeżeli będziecie chcieli zgłębić temat, a nie macie ochoty czytać całego tekstu Witruwiusza, który nie należy do najprostszych i najkrótszych - polecam zajrzeć [na stronę z tekstem Anny Sadurskiej](#).

Przejdźmy do samego Witruwiusza.. postaram się w zwięzły sposób opisać wam kim był, jak żył i dlaczego napisał to co napisał.

Żył on ponad 2000 lat temu, chociaż tak naprawdę nadal jest nie do końca poznaną postacią. Większość informacji o nim posiadamy z jego dzieła. Nie ma nawet pewności co do tego jak się nazywał - źródła podają

różnie, wymieniane są imiona takie jak Marcus, Lucius albo Aulus, a też przydomki typu: Pollio albo Mamurra.. ale tak naprawdę znamy tylko jego imię rodowe, tzn. - Vituvius.

Kolejna niepewna informacja to jego rok urodzenia - wyliczany jest przez badaczy na podstawie informacji o jego służbie u Juliusza Cezara, a następnie u Augusta.. dodatkowo historycy zakładają, że w czasie, służby u Cezara miał już co najmniej 30 lat.. a, że Cezar zmarł w 44 roku p.n.e. - to wychodzi na to, że Witruwiusz urodził się mniej więcej w latach 80 albo 70 p.n.e. Żył około 70 lat i to właśnie u schyłku życia napisał swoje dzieło, o którym dzisiaj opowiadam.

Witruwiusz był rzymskim architektem, za swoich czasów nazywany inżynierem.. był dobrze wykształcony.. potwierdzają to jego częste odniesienia do prac greckich autorów - co pokazuje, że biegle znał język grecki. Zajmował się budownictwem, był również konstruktorem maszyn m.in. wojennych i np. zegarów słonecznych.. stąd część jego ksiąg poświęcona jest m.in. astronomii i mechanice.

Interesował się również ludzkim ciałem. Uważał, że proporcje ludzkiego ciała są źródłem proporcji klasycznego porządku architektonicznego. To czym są porządki architektoniczne to temat na oddzielny odcinek podcastu, teraz dodam tylko ciekawostkę >>> z analiz Witruwiusza wynika, że idealne proporcje ludzkiego ciała zachowane są, gdy wysokość dorosłego człowieka równa się szerokości jego rozstawionych ramion.

To tyle jeżeli chodzi o nakreślenie sylwetki Witruwiusza, teraz przejdziemy do teorii.

Witruwiusz opisując architekturę odwoływał się często do praw natury. Do tego jak ludzie chronią się przez żywiołami budując schronienia z naturalnych materiałów.. podobnie do zwierząt. Według niego, te schronienia, tzn. w naszym przypadku - budynki - powinny spełniać trzy reguły: trwałość, użyteczność i piękno. Nazwał je trzema głównymi zasadami na podstawie których.. powstaje architektura

Pierwsza z nich, czyli:

**TRWAŁOŚĆ** - oznacza solidnie wykonaną budowlę - Witruwiusz wspomina o stabilnie osadzonym budynku, o mocnych fundamentach, cytując "doprowadzonych do stałego gruntu". Pisze także o materiałach z których wykonuje się budynki, o tym, że powinny być o odpowiednich właściwościach, że nie można na nie żałować pieniędzy.... to stwierdzenie najbardziej zapadło mi w pamięci.

Kolejna zasada Witruwiusza to:

**CELOWOŚĆ (UŻYTECZNOŚĆ)** - czyli takie tworzenie budynków, aby były użyteczny i funkcjonalne - można powiedzieć: że to odpowiednio zaprojektowany, funkcjonalny plan. Witruwiusz w kontekście celowości wspomina także o odpowiednim wykorzystaniu stron świata i takim zlokalizowaniu poszczególnych przestrzeni, aby najlepiej wykorzystać je w zależności od przeznaczenia - umożliwić dopływ światła albo je ograniczyć jeżeli jest taka potrzeba.

Ostatnia zasada, to ta, której Witruwiusz poświęca najwięcej miejsca.. czyli:

**PIĘKNO** - uważa, że zachowanie proporcji i symetrii.. nada budynkowi klasyczny wyraz i da podstawy do zachwycania się nim. Odwołuje się do wzorców greckich (mowa jest o klasycznym Rzymie czasów Augusta) - Witruwiusz stawiał mocny nacisk na proporcje.. dla zachowania piękna. Wyjaśnia, że proporcje można osiągnąć przez właściwy stosunek pomiędzy poszczególnymi elementami budynku - np. szerokość do wysokości, czy wysokość do długości;

Oprócz tych trzech głównych zasad - Witruwiusz poświęca w swoim dziele sporo miejsca na opisy tego jak należy projektować, kim jest a kto nie jest architektem. Według niego proces projektowy może rozpocząć się od dowolnej z trzech głównych zasad, ale ostatecznie należy spełnić wszystkie trzy.

Wynika z tego, że najważniejszy jest efekt całkowity.

Według Witruwiusza, aby architekt mógł tworzyć według tych zasad i aby mógł się nazywać architektem - powinien czerpać z dwóch głównych źródeł czyli - z wiedzy i z doświadczenia. Witruwiusz uważa, że architekt to człowiek wykształcony i wszechstronny, który opanował teorię i praktykę w najważniejszych dziedzinach:

- zaczynając od umiejętności **pisania** - po to aby robić notatki, dzięki którym architekt będzie mógł zapisać wszystkie swoje myśli,
- kolejna umiejętność to **rysunek** - aby wykonać szkic projektu, który ma się w głowie, co jest raczej oczywiste,
- kolejna rzecz, też niekoniecznie wzbudzi zdziwienie, czyli znajomość **geometrii** - co, według Witruwiusza, pomaga architektowi wykreślić budynek i określić kierunek padania światła, aby doprowadzić światło do wnętrza..

To są umiejętności bardziej techniczne, ale to nie wszystko, ponieważ według Witruwiusza, architekt powinien również znać:

- **historię** - ponieważ ta wiedza ma pomóc w uzasadnieniu wyborów projektowych - podaje jako przykład zastąpienia kolumn posągami kobiet w długich szatach, nazywane kariatydami - opisuje uzasadnienie wyboru projektowego Greków , ponieważ symbolizowały one zwycięstwo Grecji w walce o miasto Kariady. Odnosiły się bezpośrednio do kobiet, które przeżyły walki i zostały wzięte do niewoli. Przedstawione później jako posągi podtrzymujące ciężkie budowle miały przypominać o wielkości Grecji nad pokonanymi - najpopularniejszym przykładem obiektu, gdzie zastosowano kariatydy - to - Świątynia Erechtejon na Akropolu Ateńskim, kolumny podtrzymujące południowy portyk zostały zastąpione kariatydami,
- wracając do architekta i umiejętności jakie powinien posiadać to - oprócz historii, według Witruwiusza, architekt powinien liźnąć **filozofii** - która uczy m.in. uczciwości i nie bycia chciwym, ponieważ architekt.. cytuję „nie powinien myśleć wyłącznie o podarunkach”
- dalej przez Witruwiusza wymieniane jest - **prawo** - tzn. znajomość przepisów, ale również umiejętności bardziej przyziemne i przydatne przy prowadzeniu własnej praktyki - takie jak np. sporządzania umów,
- a na koniec, najbardziej zaskakująca umiejętność architekta, ale bardzo trafna, ponieważ Witruwiusz podchodził do kwestii architektury kompleksowo.. a chodzi tu o widzę na temat **medycyny** - według niego, architekt posiadający podstawowe znajomości właściwości klimatycznych, ponieważ dzięki temu będzie wiedział jak projektować „zdrowe osiedla”.

Architekt oczywiście nie jest specjalistą w tych wszystkich dziedzinach, od tego są historycy, filozofowie i lekarze, ale posiadając podstawy z tych wszystkich zakresów wiedzy ma przy projektowaniu do dyspozycji większy kontekst, umie lepiej ocenić potrzeby danej budowli.



Na zakończenie, w ramach zwięzłego podsumowania:

- po pierwsze - dla łatwiejszego zapamiętania postaci Witruwiusza - możecie go skojarzyć ze sławnym rysunkiem Leonarda da Vinci, chodzi oczywiście o rysunek **człowieka witruwiańskiego**. Leonardo wykonał go na podstawie opisu Witruwiusza, mówiącego o kanonie proporcji ludzkiego ciała. Pokazany został jako postać nagiego mężczyzny z rozłożonymi ramionami, wpisanego w okrąg i kwadrat, gdzie centralnym punktem sylwetki jest pępek.
- a drugą kwestią do zapamiętania z dzisiejszego odcinka jest definicja architektury według Witruwiusza, czyli trzy zasady, na których bazował - **trwałość, użyteczność i piękno**



cdn..